

FRAMHALD FRÁ 6. SIÐU (1)

Ynskidreyamar

Tað eru liðin 25 ár, síðan Føroyar fingi sonevndu heima-stýrisskipanina, við lögtingi, landsstýri, eignum merki, eignum umboði í Norrøna Ráðnum o. s. fr.

— Hava hesi 25 árin skundað undir viðurskiptini í samband við ynskin í um loysing frá Danmark, Jóhan Nielsen, spyr danskt blað.

— Eg haldi ikki. Teir, ið vilja loysing, tjóðveldismenninir, hava bert ynskidreyamar. Sjálvt teir yst á vinstravonginum eru ávirkaðir av dreyminum um frælsi og sjálvstøðu.

Hesir dreymar hóska ikki inn í nútíðarmyndina, tá øll hava so stórt tilknytið hvørt við annað.

Tunguband Jóhans loysnar og hann byrjar frásøgn sína.

Um tær 100 milj. kr., ið dan-ir á hvorum ári gjalda til fæ-

Jóhan Nielsen — føroyingur, javnaðarmaður og kristin.

oyska landskassan. Hvussu kundi tað borið til at verið sjálvstøðugur? Kanska nýtt sama háttin sum íslendingar? Hvussu hevði tað verið at nýtt einstakar av teim føroysku fírdunum og latið teir til amerikumen, sum síðan skuldu góldið

Heimlongsul mín er stórur. Og eg fari heim- aftur. Sigur Jóhan Nielsen, sum verður skýrdur kletturin, ið berjist móti ógvusligu aldubrotunum.

ta neyðugu upphæddina, til frama fyri føroyska sjálvstøðu ella at latið russarnir fingið fírdinar. Tað er nógv sum bendir á, at teir hava fyri neyð- at fáa atgövuþláss til mongu fiskiskip teirra, sum royna kring oyggjarnar.

— Eru tað kortini ikki tvinnanda møguleikar?

Jóhan Nielsen heldur so vera.

— Vit lata eisini frá okkum. Tað eigur eisini at verða mint á. Nevndir kunnu verða teir mongu føroysku skipsvirmenninir, sum stóru eftirspurningur er á. Um allan heiminn. Men føroyski ríkisfelagsskapin við Danmark skundar undir hesar, at teir senda bert umskónir til Danmarkar.

Um fjórði ella fimtuparturin av yvirmonnunum í danska skipafloktanum eru føroyingar. Tað ber saktans til at fáa t. d. kinverjar umboð í dansk skip, annaðhvørt sum matrósar ella í onnur stórv, men yvirmenn, tað er nakað serstakt, sigur Jóhan Nielsen.

Føroyingur, javnaðar- maður, kristin

Jóhan Nielsen er millum fólka-tingsmenninar í Norðuratlants havi, sum eru tryggleikin fyri dansku stjórnina.

Men alment er hann valdur sum javnaðarmaður heima í Føroyum.

— Eru tygum meiri javnaðar maður enn føroyingur?

— Eg dugi ikki at skilja millum hesar báðar møguleikar.

— Eru tygum meiri prestur enn javnaðarmaður?

— Svar mitt í hesum sambandi má verða: Fyri mær er tað í lagi at vera føroyingur, javnaðarmaður og kristin. Alt ein eind.

Tilvera mín er grundað á nakað, sum royndir lutir eru.

Annars dugi eg ikki at skilja, hví sagt verður, at tað ber ikki til at vera bæði. Javnaðarmaður og kristin.

— Hvat siga tygum um møguleikan hinvegin?

— Jú, tað stendur skrivað, at tað er torførari hjá einum ríkum at koma í himmiri enn hjá einum kameli at koma ígjøgnum eitt nálareyga. Sumleðið stendur skrivað, at ein skal ikki gera ser til góðar úr bróður sínum!

Stríð kortini?

—Tygum er imóti frium aborti. Ber henda stóða stóða tygara ikki boð um stríð í samband við kristnu og politisku áskoðan tygara?

— Í einum samfelagi sum okkara, er tað bart út eitt afturstig, at ein kvinna ikki kann bera barn sitt í heim av sosialum orsökum. Lívið er heilagt. Lívið skal ikki takast.

Blóðrúsur

—Fostrið hevur allar møguleikar, heldur Jóhan Nielsen fram. — Eitt fostur kann verða til nakað, ein ikki dugir hugsa ser. — At drepa eitt fostur er at syna ov litla virðing fyri livinum.

— Hava tygum nakrantíð dripið grind?

— Jú, fleiri ferðir.

— Hvussu eru kendur tygara, tá tygum drepa grind?

— Ta ferðina, eg drap grind, varð eg bergtíkin av blóðrúsu, um slík málbering er hóskilig í hesum sambandi. Í dag vildi mær neyvan høva at lutikið í grindadrápi.

Men skal taðan verða um onnur dømi í samband við dráp, so hugsi eg, felagsorsøkin er blóðrúsurin.

Sjómaðurin

—Voru tygum dúgligur sjómaður?

— Eg veit ikki. Eg verið noyddur at gera eitt sindur av. Tað er torført at meta um seg sjálfan, ella sum danska málbering Jóhans er í hesum sambandi: Det er svært at vurdere sig selv. Man overvurderer!

— Tað verður sagt, at tyg-

um hildu upp at við presta-starvi tygara við Filipskirkjuna, orsakað av ov nógvum gravarferðum...

— Tað at vera prestur hevur m. a. við ser, at ein verður nøgdur. Kemur at kenna fólk o. s. fr.

Meðan eg starvaðist við Filipskirkjuna voru um 100 gravarferðir árliga, og tað er kanska beint, tá sagt verður, at heita var orsøkin. Men kortini ikki allur sannleikin. Kona mín hevur altíð ynskt at havt tilhald í útjadarum av landinum, og í slíkum útjodara er tilvera okkara nu.

Hetta var eisini orsøkin til uppsøgn mína, leggur Jóhan Nielsen afturat.

Fulkomin eydnusæla?

Tá vit voru komin at hugva í útjodara landsins, segði ein dóttir mín. Hon hevði fingið ein hest í konfirmatiónsgávu.

— Pápi, eg haldi, at nærum fullkomin eydnusæla er vunnin mær.

Var tað ikki vakurt sagt?

Og slík framsøgn, meðan kriggið og kreppur valda, hon talar fyri seg.

— Eru tygum nøgdur við tilveruna?

— So at siga eri eg nøgdur. Ein stórri samvera við familjuni er ynskjandi, kanska. Og hvat fólkatngsarbeidinum viðvikir?

Eg haldi tað er beinleiðis tvøriligt at kenna seg sjálfan, eftir at hava tikið sæti har.

— Tvøriligt?

— Ja. Annaðhvørt skal ein verða borin út ella fáa fotin út haðani, sigur Jóhan Nielsen.

— Eg leingist heim aftur til Føroya. Eg fari heimaftur. At verða. Sigur Jóhan Nielsen.

FRAMHALD FRÁ 6. SIÐU (2)

dagin í dag, sum ikki veit, hvat hann fær í morgin, fær nakað fyri tímalønina. Tað er sum vinnaður mín, Andrew Isheim, segði á fundi í felagnum Hugveking. Húsarhaldsbudgettið er lagt til mann, kvinnu og trí børn — tað skulu tey hava at liva av — mat og klæðir. Men hvat verður gjørt í dag, tey bera ein stóran skatt av hesum húsarhaldsbudgetti og tað er skeivt.

Í dag mugu arbeidsmenn arbeida 70 tímar um vikuna og vanligja arbeidsvikan er 42½ tími. Her er nakað galið, og tað hevur tað eisini verið fyrr.

Mitt í 40unum fingi arbeidsmenninir ikki endarnar at røka saman — heldur enn í dag.

Eg var ein tann fyrsti sum gjørdi vart við, at vit fingi ov lítið um tíman. Eg vendi mær til Havnar Arbeidsmannafelag, men har fekk eg ongar somdir. Tað var meðan vit arbeiddu úti á vinnubrunninn við Gráasteini. Har varð tosað um hetta, og síðani fór Anton á Krákusteini í holt við hetta saman við øðrum. Áðrenn tað kom til streiku, tá kom fram, at prisráðið hevði minkað um nøgdina á vørnum, sum stóðu á húsarhaldsbudgettinum og hetta var ólógligt. Hvat varð gjørt við hesar menn, sum sótu í Prisráðnum? Teir fóru frá. Og tá

ið fá ár voru liðin, valdu teir politisku flokkarnir á tingi somu menn inn aftur í Prisráðið.

Føroya arbeidsarar høvdu fingið 20 oyru ov lítið um tíman. Tá var lønin 1,80, so kunnu tit sjálvir rokna út hvørja ávirkan hetta hevði havt sum tímalønin er í dag.

Síðani var friður í fimm ár, men so var friðurin eisini úti.

Verkfallið 1951

Tá fóru teir politisku stemmufiskarnir — okkara mótsæðumenn — at egna fyri arbeidsmannin undan vali. Tað mátti egnast væl. Teir sendu húsarhaldsbudgettið niður til Danmarkar til Statistisk Departement. Tá hildu teir væl vera engt. Vit sótu á fundi í Føroya Arbeidarafelag í Losjuni. Tá kom ein gular konvuluttur inn um hurðina. Har lá skriv í, sum greiddi frá, at ein arbeidsmaður skuldi hava 9000 kr. at liva fyri um árið, og vit høvdu bert fingið 6000 kr. Tá bleiv galið, og sáttmálarnir voru alt fyrri eitt uppsagdir. Vit gjørdur alt fyrri at sleppa undan streiku, men tað var sum at renna ímóti einum múri.

So varð gjørt verkfall, sum varði í seks vikur. »Tjaldrið« lá við keina í Havn fult fermt við vøru. m. a. vóru nakrar byrðar av hoyggi, sum ein

maður í Oyndarfirði átti. Hann kundi ikki fáa tær uttan so at arbeidsmannafelagið gav honum loyvi til tess. Vit lóðaðu so byrðarnar niður í bátin, tí vit høvdu ongar interessur í at drepa kariatúr hansara.

Aftaná tá eg kom heimaftur á skrivstovu hjá arbeidsmannafelagnum voru tveir menn harðmæltir og kallaðu okkum fyri skriubrekkaar. Teir luktadu báðir av brennivini. Og hetta fingi teir bót fyri. Í tí sama koma verkfallsvaktirnar og boða frá, at sprittunnur voru koyrdar uppi ein lastbil utanfyri pakkhusið hjá Landshandlinum, sum var eininnflytari av lampuspritti. Hesar tunnur skuldu heim í býin.

Tit kunnu ætla hvat ætlanin var við hesum. Tunnurnar voru beindar inn aftur í pakkhusið og seymur var settur í hurðina. Síðani fór eg oman til frú Müller, sum hevði DFDS avgreiðsluna, og bað hana hjálpa mær, so onki brennivín varð útleverað meðan streikan varði. Hon setti seg beinanvegin í samband við gjaldstovuna og fekk hon skipa so fyrri, at hettá bleivi játað. Frú Müller, sum nú liggur undir grønu torvu, skal eiga tókk fyri hesa vælgerð.

Eg tosi ikki sum javnaðarmaður í dag, men sum fyrr. formaður í Havnar Arbeidsmannafelag. Tá ið streikan

hevði vart í eina viku byrjaði vit at útbetala pengar til familjumenninar, so konan og tað var skjótt at allar svínarankir voru settar fyri okkum. Tá ið fimm vikur voru gingnar voru pengarnir minkaðir, og tá mátti okkurt geras, tí nú høvdu vit hildið so leingi út. Tá vórðu boð send til Keypmannahavn til skrivaran í Samvirkende fagforbund, Karl Jensen. Til alla lukku fyri okkum var Petur Mohr Dam, sáli, staddur niðri í Keypmannahavn. Hann hevði verið har niðri undir allari streikuni og segði gott fyri okkum. Sama dag gjørdi hann úveg saman við Karl Jensen í Noreg, Svøriki og Finlandi og hevði fingið jättandi svar um streiku-hjálp haðani. Hesi boð fingi vit um kvøldið og vit fingi boð um at peningur var á vegg frá Samvirkende fagforbund.

Vit eru enn í dag takksamir fyri góðu gerð Petur Mohr Dam gjørdi. Eitt er vist, at var Petur Mohr Dam ikki í Danmark tá — so høvdu vit tapt og so kanska ongin felagsskapur hevði verið í dag. Hetta fekk eg lønt honum aftur fyrsta árið hann var løgmaður.

Nú vit tit, hvar ið streiku-hjálpin kom frá, ikki frá Axel Larsen, kommunistunum, sum bleiv rópt eftir okkum.

Kor arbeidsmanna

Nú skulu menn til at samráðast um nýggjan sáttmála, og eg vóni, at tað kemur at gangast teimum væl, men eitt er í dag, sum vit skylda teimum sum stovnaðu okkara felag, teir arbeiddu ikki sunnu- og halgdag. Í dag fara menn út á keina — vit hava frí friggjadag kl. 16.00. Arbeidsmenn lóssa friggdag, leygardag og sunnudag. Teir taka stuðulin undan teimum monnum, ið skulu fara at samráðast. Hini, sum hava stongt, tey lata ikki upp aftur um arbeidsmaðurin kemur og sigur, nú vil eg hava hetta og hatta á eini skrivstovu ella aðrastaðni. Teir menn, sum so ikki vilja fara til arbeids sunnudag, teir mugu so standa og hyggja at og ikki sleppa uppi arbeidið mánaðag.

Tann seinasti sáttmálin sum eg var við at gera var bann fyrri sunnu- og halgdagsarbeidi. Tá settu arbeidsgevararnir eisini eina fellu fyri okkum. Vit sótu og skiftu seðlar imillum, so fingi vit eitt skriv, sum tað stóð á bann fyrri sunnu- og halgdagsarbeidi. Vit skildu beinanvegin, hvat ið teir ætlaðu, teir ætlaðu at skapa spilit í millum arbeidsmannin og fiskimannin. Tað broyttu vit, tó undantikið var føroysk fiskivinnufør í fesk-

FRAMHALD Á 2. SIÐU (1)